

Handläggare
Mia Agvald Jägborn

Datum
2018-10-15

Diarienummer
PBN-2017-287

PM: Utredning med anledning av förekomst av grenigt kungsljus inom detaljplanområdet för Börje tull

Länstyrelsen påpekade i sitt granskningsyttrande följande:

Artskydd

Länstyrelsen har noterat att det under sommaren 2018 rapporterats in fynd i artportalen av den fridlysta arten grenigt kungsljus, fridlyst enligt 8 § artskyddsförordningen i hela landet. Dessa fynd behöver följas upp och planens förenlighet med artskyddsbestämmelserna behöver utredas. Inom denna utredning behöver planens påverkan på artens bevarandestatus bedömas liksom behovet av anpassningar.

Uppföljning av fynden

Växten är 2018 funnen, i en vitblommig variant, på två lokaler inom planområdet (A och B, se fig. 1). Dessutom är den 2018 funnen (en individ av samma vitblommiga variant) i en grönytekant söder om Seminariet (lokal C, se fig. 1), ca 650 meter från lokalerna A och B. Där har den undgått att trimmas av genom att den har stått nära ett staket (fig. 5).

Undertecknad handläggare gjorde tillsammans med kollegan Helena Brämerson Gaddefors (projektledare anläggning, Uppsala kommun) och Sebastian Sundberg (Artdatabanken, SLU) ett fältbesök på de två lokalerna inom planområdet. Den ena växtplatsen (A) är i rabatt och på angränsande gräsmatteyta vid södra väggen av byggnaden "Skeppet" på fastighet som ägs av HSB. Där påträffades två småväxta blommande individer i rabatten och ett antal icke-blommande eller avklippta individer i form av bladrossetter i den klippta gräsmatteytan. Huset var vid fältbesöket under ommålning och byggnadsställningar var uppställda i den upptrampade rabatten (se figur 2 och 3). I inrapporterad observation från 23 juli (uppenbarligen före gräsklippning) registrerades 11 blommande individer och 11 bladrossetter, enligt Artportalen.

På den andra lokalen (B) växte en mer välväxt individ på gränsen mellan HSB-fastigheten och angränsande fastighet i öster, på en grusyta intill en sälg (se figur 4). En yta som enligt detaljplanen ska utvecklas till park. Projektering av parken börjar inom kort men ombyggnaden beräknas starta om tidigast ett år.

Jag har också informerat driftsansvarig för parkskötsel om lokal C (utanför planområdet), med önskemål om att värna växtplatsen och med fördel gärna förbättra den om möjligt (då den är under igenväxning). Samt med önskemål om att i olika sammanhang och lämpliga lägen eftersträva att bevara eller skapa ruderatmiljöer på parkmark.

Figur 1: Lokalerna A, B (inom planområdet Börje tull) och C (söder om Seminariet) där den vitblommiga varianten av grenigt kungsljus är funnen 2018

Fig. 2: Lokal A 8 oktober 2018. Södra fasaden på byggnaden "Skeppet". Rabatten belamrad och nedtrampad och gräsmattan klippt. Två utblommade exemplar återfanns i rabatterna – ett väster om och ett öster om entrén.

Fig. 3: Lokal A 8 oktober 2018. Bladrosetter i klippt gräsyta väster om entrén till "Skeppet".

Grenigt kungsljus *Verbascum lychnitis*

Media: © Sebastian Sundberg Uppsala

Figur 3b: Lokal A 23 juli 2018, innan gräsytan klipptes så att bara bladrosetterna återstod. Notera hur frodig växter är trots att gräsmattan torkat. Källa: Artportalen. Foto: Sebastian Sundberg.

Figur 4: Lokal B. Ett exemplar på grusig ”skräpmark” invid en sälg i yta som ska bli park. En gren blommade fortfarande med vita blommor (växten är vanligen gulblommig)

Bedömning av artens bevarandestatus och föreslagna anpassningar

Växten är en typisk ”ruderatväxt”, dvs växer på mager vegetationsfri ”skräpmark”. Den tenderar, liksom de flesta ruderatväxter, att dyka upp tillfälligt där frön och förutsättningar finns. Men det finns också exempel på att den funnits kvar på samma lokal i decennier. Växten är tvåårig. Varje planta blommor en gång och dör sedan. Fröna är troligen långlivade (Sebastian Sundberg, muntligen). Arten är rödlistad i kategorin VU (sårbar) i aktuell rödlista (2015). För mer information se: <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/1652>

Detaljplanen medför inga förändringar i ytan som ligger invid fasaden till byggnaden ”Skeppet” (lokal A). Det finns dock risk för att växtens lokala bevarandestatus när som helst ändå skadas genom rabattrensning och gräsklippning (såsom redan har skett i år). Sbf kommer därför att informera HSB om växten och föreslå att de försöker ge växten bättre förutsättningar framöver genom att inte rensa bort den ur rabatten utan istället ge mer plats för den där och att om möjligt låta en del av gräsytan vara oklippt för att möjliggöra blomning även utanför rabatten.

Sbf kommer att bevaka förekomsten vid lokal B och se till att arten får en möjlighet att finnas kvar efter parkomvandlingen, på platsen eller på annan plats inom området. Enligt Sebastian Sundberg kan växten flyttas genom att samla in frön och så dessa i mager, sandig jord, men också genom ev. flyttning av bladrossetter. Sbf har för avsikt att anlägga en ”ruderatyta” på

lämplig solexponerad plats i planområdets parkmark och låta den få en fristad där. Artskyddsdispens för fröinsamling eller uppgrävning ska sökas hos Länsstyrelsen.

Med föreslagna åtgärder bör detaljplanen för Börje tull inte innebära att artens bevarandestatus försämras utan istället möjligen förbättras jämfört med dagens situation.

Fig. 5: Lokal C (utanför planområdet) på kommunägd parkmark intill Dalabanan S om Seminariet